

Kampen for **tilværelsen**

Skal det være noe mer før vi stenger?

Når informasjon ikke lenger er et knapphetsgode – hva skjer da med bibliotekpolitikken?

ROGER JØSEVOLD
Assisterende
nasjonalbibliotekar

Bibliotekenes oppgave har vært å samle, ta vare på og tilgjengeliggjøre informasjon i form av bøker, aviser, tidsskrifter, musikk med mer. Samlingene har ved hjelp av systematiserte oversikter (metadata), kompetent personale og rasjonelle bygg vært gjort tilgjengelig for alle. Dette har vært forvaltning av offentlige ressurser og kompetanse for å sikre oss alle tilgang til litteratur, informasjon og opplevelse, og en grunnpilar i utviklingen av det moderne

samfunn slik vi kjenner det i både øst og vest. Gjennom felles løft har det manifestert seg i en kulturell og kunnskapsbasert fordelingspolitikk til glede og dannelse på tvers av samfunnsmessige og geografiske skiller. Som for annen fordelingspolitikk var rasjonale at det dreide seg om knapphetsgoder.

I det informasjonsoverflodssamfunn vi er på vei inn i, er bibliotekenes innhold ikke lenger knapp-

hetsgoder. Innholdet finnes på millioner av nettserever, referansetjenestene gjøres ved hjelp av søkemotorer og andre nettjenester, og skranken erstattes av PC-en/PDA-en og mobiltelefonen og ev. skriveren på hver enkelts kjøkkenbord. Mens det tidligere var det lokale biblioteket som var vinduet mot verden, er vinduene mange og i et vell av formater.

I tiden før www representerte bibliotekene sinnrike systemer av innhold, fysiske distribusjonskanaler (bibliotek, fylkesbibliotek, ansvarsbibliotek osv.) og mekanismer for å sikre at det som noen hadde, skulle være tilgjengelig for alle. Fjernlån og det sømløse bibliotek er to sentrale begrep. Et logistikkssystem for informasjon, kunnskap, kultur og opplevelse. I dagens og framtidens nettbaserte virkelighet er utfordringen ikke å finne, men å sortere, prioritere, rangere og velge vekk.

Betrakter vi bibliotekene som fysisk struktur, ser vi et nettverk som er i ferd med å tømmes for sine primæroppgaver. Som en overlevelsesrefleks startes jakten på nye roller og oppgaver. Bibliotekene er ikke den første offentlige etablerte infrastrukturen

som opplever å røkkes i sine grunnvoller. Elektroniske tjenester og konkurrerende distribusjonsløsninger har fjernet posthusene og telefonkioskene, mens postbetjeningspunktene og posttjenesten nå er langt mer tilgjengelig gjennom nærbutikkene, og teletjenestene bærer vi med oss.

Bibliotekpolitikk i informasjonsknapphetens tidsalder besto i å bygge ut et kvalitativt og godt geografisk fordelt nettverk av bibliotek med samlinger og bibliotekkompetanse. Politikken var forankret i Biblioteksloven. Når bibliotekene tømmes for de tradisjonelle primæroppgavene, søker de nye oppgaver for å sikre sin eksistens. Dette flytter fokuset over på struktur og dreier bibliotekpolitikken i retning av ulike aktiviteter under parolen «sikre bibliotekaren et sted å være». Mens publikum «amazoogle» fra kjøkkenbordet og innhenter referanser og kildekritikk gjennom «wikier» og «blogger» og deler opplevelser gjennom «You Tube» og «My Space», står bibliotekene i fare for å bli en blanding av minikulturhus og et sted å være, med konserter, lyrikkaftener og tilrettelegging for integrering av språklige og kulturelle minori-

tetsgrupper som nye «forretningsområder». For femten år siden prøvde man å bevare posthusstrukturen ved å legge andre offentlige tjenester til skrankene uten at det lyktes å redde strukturen.

I dette perspektivet fremstår bibliotekutredningens antydninger om revisjon av bibliotekloven og konsolidering av strukturen som et midlertidig pusterom i en strategisk retrett. En retrett med utgangspunkt i verden før www, og ikke en offensiv med utgangspunkt i en situasjonsanalyse som tar innover seg at det nå dreier seg om sortering, prioritering, rangering og kritisk kildebruk. Det er mulig at dette er oppgaver som kan gjøres av bibliotekarer i bibliotekfilialer med knappe ressurser og begrenset åpningstid, men det er sannsynlig at en åpen og kreativ analyse av hvordan dette best kunne sikres, ville gitt andre løsninger både mht. struktur, tilgjengelighet og kompetanse. For det er vel slik at også de som tordnet sterkest mot sanering av posthusstrukturen, synes det er greit å unngå køene mellom kl. 10.00 og 15.00 på det lokale postkontoret og setter pris på å kunne hente sine pakker på lokalbutikken fram til stengetid kl. 21.00.

“Survival of the fittest” – “Time, gentlemen, time!”

In the time before the World Wide Web, libraries represented intricate systems of content, physical channels of distribution (local libraries, county libraries, libraries with special responsibilities etc) and mechanisms to ensure that what some had would be available to all, through, for instance, remote lending and the “seamless library”. There was a logistics system in place for information, knowledge, culture and experience. In the net based reality of today and tomorrow the challenge lies not in finding information, but in sorting, prioritising, ranking and selecting.

If we look at libraries as physical structures, we see a network which is in the process of losing its primary business and which as a survival reflex began

hunting for new roles and new business. This is turning library policy towards various activities backed by the slogan “finding a new role for the librarian”.

This may turn into a retreat based on the world before the World Wide Web, and not into an offensive based on a situation analysis that takes into account that what is now important is sorting, prioritising, ranking and critical assessment of sources. It is possible that these are tasks that may be performed by librarians in local libraries with limited resources and short opening hours, but it is likely that an open and creative analysis of how this could be ensured would result in other solutions both with regard to structure, access and competence.